

Пісня меча. Книга 4

Бернард Корнвелл

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Борис Превір

© Readberry. Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Частина перша Наречена

Розділ перший

— Мертвий може говорити, — сказав мені Етельвольд.

Чи не вперше в житті я бачив його тверезим. Тверезим, наляканим і серйозним. У стіни будинку бився нічний вітрюган, пломінці свічок миготіли від протягів з димаря, і з дверей, і з вікон.

— Мертвий може говорити? — перепитав я.

— Труп. Він встає з могили й промовляє, — Етельвольд виричав очі, а тоді кивнув, мовби на підтвердження того, що каже правду. Він сидів, нахилившись до мене і стиснувши зчеплені руки поміж колін. — Я його бачив.

— Бачив, як розмовляє мертвяк? — ніяк не міг добрати я.

— Як він встає! — Етельвольд змахнув рукою, демонструючи, як це відбувалося.

— Він?

— Мертвий. Устає і говорить, — не зводив Етельвольд з мене запалених очей. — Я правду кажу, — додав він тоном, з якого було ясно: він бачить, що я йому не вірю.

Я підсунувся до вогнища. Було це через десять днів після того, як ми повбивали розбійників і вивісили їхні трупи на березі. Холодний дощ шурхотів соломною в стрісі й дріботів по віконницях. Перед вогнем лежало двоє моїх гончаків. Коли я скрипнув лавкою по підлозі, один докірливо зиркнув на мене, а тоді знову поклав голову на лапи. Будинок той спорудили ще римляни, тому підлога була мощена плиткою, а стіни кам'яні, тільки дах довелося стелити самотужки. Крізь димар усередину бризкали краплі дощу.

— І що ж той мертвяк каже? — спитала Гізела, моя дружина і матір двох моїх дітей.

Етельвольд відповів не одразу, вважаючи, що жінці негоже слухати серйозну розмову, однак з моєї мовчанки швидко зрозумів,

що у своїй оселі Гізела вільна казати що хоче, та й сам він аж надто нервувався, аби просити мене прогнати її.

— Каже, що королем повинен бути я, — тихо зізнався він і сторожко зиркнув на мене, боячись моєї реакції.

— Королем чого? — байдуже запитав я.

— Вессексу, звісна річ.

— А, Вессексу, — кинув я, ніби вперше почув про таку землю.

— Я повинен бути королем! — повторив Етельвольд. — Тут правив мій батько!

— Але зараз на престолі брат твого батька, — нагадав я, — і люди кажуть, з нього добрий король.

— Ти теж так вважаєш? — виклично спитав він.

Я не відповів. Ні для кого не було таємницею, що я недолюблював Альфреда, а він мене, проте це зовсім не означало, що з його небожа вийшов би кращий король. Ми з Етельвольдом були ровесниками й наближалися до тридцятиріччя, проте він тільки й зажив слави пияка, гульвіси та бовдура.

Однак це не заважало йому претендувати на вессекський престол. Його батько насправду був королем, тож якби Альфред мав хоч дрібку розсудливості, давно б наказав перерізати небожеві горлянку. Але він покладався на те, що нестримна жага до елю триматиме парубка в узді.

— І де ото ти бачив живого мертвяка? — запитав я замість відповіді.

Він махнув на північну стіну дому:

— Там, за дорогою.

— На Веклінгастреті? — уточнив я, і він кивнув.

Отже, крім небіжчиків, він спілкувався ще й з данами. Веклінгастрет — це дорога, що пролягає на північний захід від Лундена і тягнеться через усю Британію аж до Ірландського моря на північ від Вельсу. Усі землі, які лежать по її південний бік, —

саксонські, а все, що на північ, належить данам. Такими були умови миру, укладеного у 885 році, хоча цей мир повсякчас порушували численні сутички та взаємна неприязнь.

— І той мертвяк — дан? — вів далі я.

Етельвольд кивнув:

— Його звать Бйорн. Він служив скальдом при дворі Ѓутрума, але коли відмовився приймати християнство, той його стратив. Його можна підняти з могили, я сам бачив.

Я перевів погляд на Ѓізелу. Вона була данкою, а від саксів того, про що торочив Етельвольд, я ніколи не чув. Ѓізела тільки низала плечима, показуючи, що і їй такі чари незнайомі.

— А хто того мертвяка підіймає? — запитала вона.

— Свіжий труп, — відказав Етельвольд.

— Свіжий труп? — не зрозумів я.

— У царство мертвих потрібно відправити когось, хто відшукає там Бйорна і приведе на землю, — пояснив він, наче це була очевидна річ.

— То для цього треба когось убити? — перепитала Ѓізела.

— Ну а як інакше відправити посланця по мертвого? — задерикуватو спитав Етельвольд.

— І значить, той Бйорн говорить англійською? — запитав я, знаючи, що Етельвольд узагалі не кумекає по-данському.

— Так, англійською, — відповів Етельвольд неохоче: йому явно не подобався такий прискіпливий допит.

— Хто показав його тобі? — не зупинявся я.

— Одні дани, — ухильно кинув він.

Я тільки гмикнув на це:

— То до тебе прийшли якісь дани, сказали, що з тобою хоче побалакати мертвий віршомаз, і ти пішов за ними в Ѓутрумові землі?

— Вони заплатили золотом, — пояснив він. З боргів Етельвольд не вилазив.

— А до нас ти навіщо приперся? — запитав я.

Етельвольд не відповів, тільки перемнувся і звернув погляд на Гізелу, котра повернулася до ткання.

— Ти йдеш у володіння Гутрума, — провадив я, — розмовляєш там із мерцем, а тоді сунешся до мене. Навіщо?

— Бйорн сказав, що ти також зійдеш на престол, — пояснив Етельвольд.

Говорив він неголосно, але я однаково скинув руку, щоб заткати його, і обачливо озирнувся на двері, мовби очікуючи побачити там шпига, що підслуховував за нами з сусідньої кімнати. Я не сумнівався, що серед моєї прислуги були Альфредові розвідники, і навіть думав, що знаю хто, хоч і не мав упевненості про всіх. Власне, тому перед розмовою з Етельвольдом я переконався, щоб поблизу кімнати не було нікого зі слугників. Та навіть так подібні речі не варто промовляти занадто голосно.

Гізела покинула пряжу і подивилась на Етельвольда. Я так само прикипів до нього поглядом.

— Що він сказав? — перепитав я.

— Сказав, що ти, Утреде, станеш королем Мерсії, — стиха озвався Етельвольд.

— Ти вже нажлуктився?

— Ні, — заперечив він, — тільки трошки елю сьорбнув. — Нахилившись ближче, він додав: — Бйорн Небіжчик бажає поговорити з тобою, щоб розповісти тобі твою долю. Ми з тобою, Утреде, правитимемо сусідніми королівствами. Так хочуть боги, котрі відправили до мене вісника з того світу.

Етельвольд злегка трусився й пітнів, але п'яним не був. Щось нагнало на нього такого страху, що він умить витверезів, і це переконало мене в правдивості його слів.

— Вони хочуть знати, чи прийдеш ти на розмову з мерцем, — продовжив він. — Коли твоя згода, по тебе пришлють.

Я покосився на Гізелу, котра без жодного виразу на лиці мовчки глипнула на мене. Я не міг відірвати від неї очей — не тому, що чекав відповіді, а тому, що вона була несказанно вродлива. Моя темна данка, мила Гізела — наречена, кохання моє. Вона, либонь, прознала, про що я думаю, адже її довгасте суворе обличчя враз розпливлося в лагідній усмішці.

— То Утред посяде престол? — звернулася вона до Етельвольда, порушуючи мовчанку.

— Так сказав мрець, — із притиском відповів той, — а його про це сповістили три сестри.

Він казав про трьох пряль, котрі тчуть людські долі.

— І буде королем Мерсії? — не повірила вона.

— А ти — його королевою, — кинув Етельвольд.

Гізела подивилась на мене. В очах її читалося питання, яке я чудово розумів, але не наважувався відповісти. Я замислився про те, що Мерсія лишилась без короля. Її старий правитель, саксонський пес данських володарів, сконав, не залишивши спадкоємця, і королівство поділили між собою дани й сакси. Брат моєї матері був мерсійським олдерменом (він загинув від рук валлійців), тож трохи мерсійської крові в мені справді є. А королівство жило без короля.

— Гадаю, тобі варто послухати, що скаже мрець, — озвалася врешті Гізела.

— Якщо по мене пришлють, так і зроблю, — пообіцяв їй я.

І так сталося. Мертвий дійсно розмовляв і хотів, щоб я став королем.

За тиждень приїхав Альфред. Стояв гарний день, у блакитному небі низько над замерзлою землею висіло полуденне сонце. Краї двох лінивих проток, якими Темс оббігав острівці Скіфтс-Ай та Воденс-Ай, вкривала крига, і нею походжали куріпки, лиски й норці. У пошуках хробаків і слимаків довбали талий берег Скіфтс-Аю дрозди та шпаки.

У тому краю я й жив. Ось уже два роки як там був мій дім. Поселення звалося Кокгем і лежало на краю Вессексу, там, де до Лундена і далі в море плине Темс. Я, Утред, воїн і нортумбрійський лорд у вигнанні, став будівничим, купцем, батьком.

Щоправда, вессекському королю Альфредові служив не з власної волі: я йому присягнув.

Альфред дав мені завдання спорудити в Кокгемі новий бург. Бургом зветься місто-фортеця, й Альфред узявся будувати їх по всьому Вессексу: вздовж кордону, біля моря та річок, на рівнинах, яким загрожували корнські дикуни. Данське військо хоч і могло пройти між окремих укріплень, та в глибині Альфредового королівства на них чекало ще більше твердинь, кожную з яких охороняв власний гарнізон. У ті нечасті години, коли бував у доброму гуморі, Альфред описував мені бурги як осині гнізда, з яких його вояки висипатимуть, щоб як слід пожалити данів. Будували бурги в Екзанчестері й Вергамі, Сіссесістрі й Гастенгасі, Ескенгумі та Окснафордї, Кракгеладї й Векедї, ще в багатьох поселеннях між ними. Їхні мури й частоколи стерегли воїни зі списками та щитами. Вессекс перетворювався на край цитаделей, і переді мною стояло завдання з містечка Кокгем зробити бург.

До роботи прикликали всіх вессекських чоловіків, старших за дванадцять років. Половина будували, інші працювали на полях. У мене в Кокгемі працювати мали по п'ятсот душ одночасно, та найчастіше ця кількість не перевищувала трьох сотень. Одні копали, інші насипали вал або рубали сосни на частокіл, і так поступово на березі Темсу в нас виросла твердиня. Фортець насправді було дві: одна — на березі, друга — на Скіфтс-Аї, котрий ділив річку на два рукави. Того січня 885 року ми були близькі до завершення робіт, і жодне данське судно більше не могло грабувати прибережні угіддя та селища. Звісно, вони могли б спробувати, але в такому разі їм би довелося минати мою нову заставу, з якої моє військо легко вижене

їх на берег і переб'є.

Вранці до мене прибув данський купець на ім'я Ульф. Пришвартувавши корабель на пристані Скіфтс-Аю, де один з моїх вартових заходився оглядати вантаж для оцінки податку, Ульф подибавав привітатися зі мною, широко либлячись беззубим ротом. Він подарував мені бурштин, замотаний у шмат козячої шкіри.

— Це для леді Гізели, — промовив він. — Як вона?

— Добре, — відказав я, торкаючись молота Тора в себе на шиї.

— Я чув, у вас тепер другеньке дитятко?

— Дівчинка, — сказав я. — Де це ти вже чув?

— У Бемфлеоті.

Цілком може бути. Ульф був із півночі, однак тої холодної зими з Нортумбрії у Вессекс не пройшло жодне судно. Мабуть, перезимував десь у Східній Англії, на плутаних заплавах в естуарії Темсу.

— Там небагато, — мовив він, показуючи на свій вантаж. — Купив у Грантачестері трохи шкур і лез до сокир та й вирішив припливти сюди — перевірити, чи у вашого саксонського брата залишилася якась монета.

— Ти прибув сюди, — поправив його я, — розвідати, чи добудували ми форт. Ти, Ульфе, шпиг, і за це я колись повішу тебе на дереві.

— Ет ні, не повісите, — відказав він, зовсім не вражений моїми словами.

— Я знудився і думаю, що дан на гілляці мене неабияк потішить, — промовив я.

— Мабуть, коли вішали Яррелову команду, ви досхочу натішилися.

— То так його звали — Яррел? Бо я імені не питав.

— Я бачив тридцять, а то й більше тіл, повішених на деревах, — кивнув Ульф за течією. — Одразу так і подумав: то лорда Утреда

робота.

— Всього тридцять? — здивувався я. — А було п'ятдесят три. Треба буде, Ульф, й твою тушку там почепити, бо щось малувато.

— Навіщо я вам? — віджартувався Ульф. — Вам треба хтось молодий. На відміну від нас, дідів, молоді смикаються більше. — Обернувшись до свого корабля, він зиркнув у бік хлопчика, який байдуже дивився на річку, і сплюнув: — Отого малого засранця краще повісьте. Це старшенький моєї жінки. Самі неприємності від нього. От він добряче смикатиметься.

— І кого ж нині можна зустріти в Лундені? — спитав я.

— Ярл Гастинг' буває наскоками, — відказав Ульф. — Більше часу проводить у місті, ніж за ним.

Це мене здивувало, бо Гастинг'а я знав. То був молодий дан, який колись присягнув мені на вірність, але порушив слово і тепер сам намагався стати воєводою. Мене потішило, що тепер він величає себе ярлом, та не менше я здивувався на звістку, що він осів у Лундені. Я чув, що Гастинг' влаштував собі укріплений табір на узбережжі Східної Англії, але коли вже вирішив переміститися ближче до Вессексу, це означало, що він шукає пригод на свою голову.

— І чим він там займається? — пхикнув я. — Краде качок у сусідів?

Ульф зітхнув і похитав головою:

— У нього є союзники, пане.

Його тон мене насторожив:

— Союзники?

— Брати Тургільсони, — промовив Ульф, торкаючись свого оберіга.

Це ім'я нічого мені не сказало.

— Тургільсони?

— Зіґфрід та Ерік, — не відпускаючи молота Тора, пояснив Ульф, — норвезькі ярли.

Це було щось новеньке. Норвеги зазвичай у Східну Англію та Вессекс не приходили. Ми тільки чули розповіді про їхні набіги на шотландські та ірландські землі, однак наближатись до Вессексу їхні ватажки не наважувались.

— І що норвеги роблять у Лундені? — запитав я.

— Прибули позавчора, пане, на двадцяти двох кораблях, — сказав Ульф. — З ними на своїх дев'яти суднах приплив і Гастинґ.

Я аж присвиснув. Тридцять один корабель — то вже цілий флот, а отже, під командуванням Гастинґа та братів перебуває військо щонайменше в тисячу душ. Усі ці вояки були зараз у Лундені, на самому кордоні з Вессексом.

У ті дні Лунден був дивним місцем. Формально він належав до Мерсії, та відколи королівство залишилося без монарха, містом, по суті, ніхто не правив. Було воно ні саксонське, ні данське, а радше те й інше. Там можна було збагатитись, загинути або те й інше. Розташований на перетині Мерсії, Східної Англії та Вессексу, Лунден був містом купців, гендлярів і моряків. А зараз, коли вірити Ульфові, там осіла ціла вікінгівська рать.

Ульф гикнув:

— Тепер ви пане, застрягли тут, як щури в торбі.

Я не розумів, як цілий флот зумів непомітно зібратись і дійти до самого Лундена. Кокгем був найближчим бургом до Лундена, тож новини звідтіля доходили до мене за день. Однак зараз у місті зупинилося вороже військо, а я про те не відав ні сном ні духом.

— То це брати прислали тебе до мене з новиною? — спитав я в Ульфа.

Я розважив, що Тургільсони змовилися з Гастинґом захопити Лунден, аби котрийсь правитель, найімовірніше Альфред, заплатив їм, щоб вони забралися геть. Для того їм і треба було сповістити нас

про те, що вони в місті. Але Ульф похитав головою:

— Я покинув Лунден, щойно вони прибули, пане. Не хочеться зверх данини вам віддавати їм половину своїх товарів. — Він знизав плечима. — Ярл Зіґфрід, пане, недобрий чоловік. З такими справ не ведуть.

— А я чого не знав, що вони об'єдналися з Гастинґом? — запитав я.

— Бо так було не завжди. Вони прибули сюди морем із Франкії, а далі піднялися річкою.

— З двадцятьма двома норвезькими кораблями, — буркнув я.

— У них є які хочеш, пане, — мовив Ульф. — Данські, фризькі, саксонські, норвезькі — всякі. Зіґфрід збирає вояків по всіх закутках, куди боги зливають свої нужники. Під їхні знамена стають голодранці та злодії без пана з усього світу.

Чоловік без пана — найгірший ворог. Його не тримають ніякі обітниці, все, що в нього є, — це меч, жага й амбіції. Свого часу я теж був таким.

— То від Зіґфріда й Еріка слід очікувати неприємностей? — спитав я.

— Від Зіґфріда — точно, — підтвердив Ульф, — а от від Еріка — навряд чи. Він молодший, люди відгукуються про нього добре. А от Зіґфрід дочекатися не може нових пригод.

— Хоче викуп? — спитав я.

— Можливо, — відказав Ульф. — Треба ж йому платити воякам, а у Франкії в нього зі статків тільки й того, що миші насрали. Але хто платитиме йому викуп? Лунден же Мерсії належить.

— Саме так.

— А правителя там зараз катма, — провадив купець. — Негоже це якось, коли королівство без короля, погодьтеся.

Я пригадав відвідини Етельвольда й мимохіть узявся за амулет.

— Ти колись чув, щоб мертві вставали з могил? — запитав я в Ульфа.

— Мертві з могил? — налякано виричався він на мене, і собі беручись за молот Тора. — Пане, мертвим місце в Ніфльгеймі.

— Може, ти чув про якісь древні фокуси, якими підіймають мертвих? — припустив я.

— Ну, ходять деякі чутки... — проказав Ульф, міцніше стискаючи оберіг.

— Які?

— З далекої півночі, пане, з земель, де панує вічний холод і ростуть самі берези. Там кояться дивні речі. Подейкують, ніби в темряві там можна зустріти летючих людей, а по скутому кригою морю ходять мерці, та сам я такого не бачив, — він підніс амулет до уст і поцілував. — Думаю, пане, це звичайні байки, щоб лякати дітей.

— Може бути, — підтакнув я, обертаючись до хлопчак, який біг до мене вздовж новозведеного валу.

Малий скочив на купу колод, призначених для будівництва платформи, сковзаючись по грязюці, видерся на берег і зупинився біля мене, захеканий, неспроможний вимовити й слова. Віддихавшись, він закричав:

— Пане, «Галіґаст»! «Галіґаст»!

Ульф запитально глипнув на мене. Як і всякий купець, він трошки балакав по-англійському, проте слова «Галіґаст» явно не знав.

— Святий Дух, — переклав я йому данською.

— Він наближається, пане, — збуджено тицьнув пальцем угору за річкою хлопчак. — Уже зовсім близько!

— Святий Дух наближається? — стривожився Ульф.

Навряд чи він знав, що таке Святий Дух, проте розумів, що примар краще остерігатись, а моє розпитування про підняття

мертвих з могил не на жарт його налякало.

— Так зветься Альфредів корабель, — пояснив я і повернувся до хлопця: — Король на борту?

— Його знамено підняте, пане.

— Отже, він там.

Ульф обсмикнув сорочку:

— Альфред? Чого йому треба?

— Хоче перевірити мене на вірність, — сухо кинув я.

Ульф залибився:

— То, може, це ви тепер будете дригатися на гілляці?

— Мені потрібні сокири, — сказав я. — Занеси найкращі в будинок, ціну обговоримо пізніше.

Альфредів візит зовсім мене не здивував. У ті роки більшу частину свого часу він проводив у мандрах між новими бургамі з перевірки ходу робіт. За дванадцять місяців він не менш як десяток разів устиг побувати в Кокгемі, однак цього разу, припустив я, король прийшов не перевіряти мури, а довідатися, навіщо до мене приходив Етельвольд. Королівські нишпорки зробили свою справу, і влаштувати мені допит прибув сам правитель.

Його корабель рухався швидко на бистрій зимовій течії Темсу. В холодні місяці пересуватися швидше було по воді, та й «Галіґаст» був Альфредові до вподоби, бо на його борту, пливучи вздовж північних країв Вессексу, можна було ще й працювати. Корабель мав двадцять весел і вдосталь простору для половини Альфредової варти й ватаги попів, яку він скрізь тягав із собою. На вершечку щогли майоріло його королівське знамено — зелений дракон, трохи нижче од якого на реї, яка б у морі тримала вітрила, висіло два інших: одне з ликом святого, друге з білим хрестом на зеленому тлі. На кормі містився курінь, у якому, потіснивши стернового, поставили Альфредів письмовий стіл. Другий корабель, «Геофонглаф», перевозив решту його варти і ще більше попів.

«Геофонглаф» означає «Манна небесна». Альфред ніколи не вмів давати своїм кораблям людські назви.

Першим до берега причалив «Геофонглаф», з якого зі щитами й списками в руках на дерев'яний причал висипали кількадесят вояків у кольчугах і вишикувались у ряд. Одразу слідом зайшов «Галігаст».

Стерничий не пригальмував як слід і в'їхав носом у причал занадто сильно, від чого Альфред, котрий стояв посеред палуби, заточився. Є королі, що за подібний вибрик наказали б випустити стерновому кишки, але Альфред, схоже, того навіть не помітив. Він був поглинутий розмовою з худим безбородим монахом із блідою пикою — валлійцем Ассером, своїм новим улюбленцем. Той мене ненавидів, і це мене зовсім не дивувало, адже моє почуття до нього було взаємне. Та все ж я таки осміхнувся до нього, а він відсахнувся, наче йому заблювали рясу, й схилився до Альфреда. Обох легко можна було сприйняти за братів, позаяк Альфред Вессекський був схожий радше на священника, ніж на короля. Довгий чорний плащ і лисина, що нагадувала тонзуру, надавали йому чернечого вигляду. Руки його, як у писаря, були вічно заляпані чорнилом, кістляве лице — худе, задумливе, серйозне та бліде. На переважно чисто виголених щоках у ті дні в нього росла ріденька, посріблена сивиною борода.

Моряки пришвартували «Галігаст», і Альфред, узявши Ассера під руку, ступив з ним на берег. На шиї у валлійця висів величезний хрест, якого Альфред торкнувся, перед тим як обернутися до мене.

...

Далі — у повній книжці «Пісня меча. Книга 4».

nashaknyga.com.ua